

GEZİCİ SAĞLIK HİZMETLERİNİN YÜRÜTÜLMESİ HAKKINDA YÖNERGE

Amaç

Madde 1- Bu Yönerge, sağlık hizmetlerine ulaşılabilirliğin artırılması ve bütün vatandaşların birinci basamak sağlık hizmetlerinden yararlanması için, gezici sağlık hizmetlerinin nasıl yürütüleceğine açıklık getirmek, görevli personelin görev, yetki ve sorumluluklarına dair usul ve esasları belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Kapsam

Madde 2- Bu Yönerge, Sağlık Grup Başkanlığı, Sağlık Merkezi, Sağlık Ocağı, Sağlık Birimi, Sağlık Evinde çalışan personelin gezici sağlık hizmetleri ile ilgili görevleri, hizmetin nasıl yürütüleceği ve niteliğinin nasıl olacağı hakkında temel ilke ve kuralları kapsar. Aile Hekimliği uygulamasına geçilen illerde, kendi mevzuatı doğrultusunda hizmet yürütülecektir.

Dayanak

Madde 3- Bu Yönerge, 224 Sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun, 181 Sayılı Sağlık Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirildiği Bölgelerde Hizmetin Yürütülmesi Hakkında Yönetmelik hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 -

a) Sağlık: Kişinin yalnızca hasta ya da sakat olmayışı değil; bedenen, ruhen ve sosyal yönden tam bir iyilik durumunda olmasıdır.

b) Sağlık hizmetleri: İnsan sağlığına zarar veren çeşitli etkenlerin yok edilmesi ve toplumun bu etkenlerden korunması, hastaların tedavi edilmesi, bedensel ve ruhsal yetenek ve becerileri azalmış olanların rehabilite edilmesi için yapılan hizmetlerdir.

c) Koruyucu sağlık hizmetleri: Kişileri hastalanmaktan, yaralanmaktan, sakat kalmaktan ve erken ölümden korumak amacıyla verilen sağlık hizmetleridir. Kişiye yönelik olarak yapılan bağışıklama, ilaçla ve serumla koruma, erken tanı, aile planlaması, beslenme durumlarının iyileştirilmesi, gıda güvenliğinin sağlanması, sağlık eğitimi ve olumsuz çevre şartlarından kaynaklanan sağlık sorunlarının önlenmesi için yapılan koruyucu hizmetlerdir.

d) Birinci basamak tedavi hizmetleri: Hastaların evde ve ayakta tedavileridir. Bu hizmetler esas olarak yataksız sağlık kuruluşlarınca ve koruyucu hizmetlerle birarada verilir.

Gezici sağlık hizmetlerinin yürütülmesinde temel esaslar

Madde 5-

a) Gezici sağlık hizmeti, sağlık kurumu dışında köy, mahalle ve ailelerin evlerinde yürütülen koruyucu sağlık hizmetleri ile gerekli hallerde ayaktan teşhis ve tedavi hizmetleridir.

b) Gezici sağlık hizmetleri birinci basamak sağlık hizmetleri içerisinde düzenli olarak verilir.

c) Gezici sağlık hizmetleri ile farklı sebeplerle sağlık hizmetlerinden yararlanamayan nüfusa temel sağlık hizmetleri yerinde sunulur. Bu yolla hizmet sunumunda, koruyucu sağlık hizmetleri ve riskli gruplar için ayakta tanı ve tedavi hizmetleri, öncelikle riskli yerler (sağlık kurumlarına uzak ve nüfusun yoğun olduğu

yerler vb.) ve riskli gruplara (bebek ve çocuk, gebe ve lohusa, yaşlılar, kronik hastalığı olanlar vb.) sunulur.

d) Gezici sağlık hizmetleri için en az ayda bir gidilecek şekilde planlama yapılır. Verilecek hizmetin özelliğine göre ziyaret sayısı artırılabilir (Örnek: Lohusa izlemi vb.).

e) Planlamada aynı yerleşim yerlerine, haftanın aynı günlerinde gidilmesi sağlanmaya çalışılır. Gezici hizmet sunumunda görevler bir plan dahilinde yapılır. Planlama aylık olarak yapılır ve gezici ekibin hizmet vereceği bölgeye gezici ekibin ziyaret edeceği gün önceden duyurulur. Sağlık Ocağı ve Sağlık Grup Başkanlığı düzeyinde belirlenen personel, araç, akaryakıt ihtiyacı ile gezi programı aylık olarak İl Sağlık Müdürlüğü'ne bildirilir.

f) Gezici sağlık hizmetlerinin planlanması ve yürütülmesi, yerleşim yerinin bağlı olduğu Sağlık Ocağı tarafından yapılır ve yürütülür. Sağlık Ocağının şartlarının uygun olmaması durumunda; (personel, araç eksikliği, vb.) Sağlık Grup Başkanlığı/Sağlık Müdürlüğü ilgili kurum/kuruluşlar ile işbirliği yapılır ve uygulanır.

g) Gezici sağlık hizmetleri, tercihen sağlık kurumu veya şartları uygun olup toplum tarafından kabul edilebilir bir yerde ve evlerde sunulur.

Gezici hizmet kapsamında sunulacak sağlık hizmetleri

Madde 6- Gezici sağlık hizmetleri kapsamında verilen hizmetler şunlardır:

- Ana sağlığı hizmetleri,
- Çocuk sağlığı hizmetleri,
- Bağışıklama hizmetleri,
- Bulaşıcı hastalıklarla mücadele,
- Kronik hastalıklarla mücadele,
- Okul sağlığı hizmetleri,
- Yaşlı sağlığı hizmetleri,
- Toplum beslenmesi hizmetleri,
- Üreme sağlığı ve aile planlaması hizmetleri,
- Tanı ve tedavi hizmetleri (gerekli hallerde),
- Halkın sağlık eğitimi,
- Çevre sağlığı hizmetleri.

Ana sağlığı hizmetleri

Madde 7- Ana sağlığı hizmetleri, 15-49 yaşındaki bütün kadınlara, gebe ve lohusalara götürülen hizmetlerdir.

Doğum öncesi bakım, anne ve fetüsün gebelik süresince, düzenli aralıklarla muayene edilip uygun önerilerde bulunularak izlenmesidir.

Anne adayı, gebeliğinin 12'inci haftasına kadar tesbit edilir ve kendisi ile ilgili bir "gebe-lohusa izleme fişi" çıkartılır.

Anne adayları doğuma kadar aşağıdaki sıklıkta izlenir:

<u>Gebelik Haftası</u>	<u>İzleme sıklığı</u>
12'inci haftaya kadar	Tespit ve ilk izleme
24'üncü hafta (6'ncı ay)	Bir kez
28'inci hafta (7'nci ay)	Bir kez
32'inci hafta (8'inci ay)	Bir kez
36'inci hafta (9'uncu ay)	Bir kez

39'uncu hafta (10'uncu ay) Bir kez

Altı izlemiden en az dördü, 12'inci haftaya kadar tespit ve ilk izleme, 24'üncü haftada (6'ıncı ay), 32'inci haftada (8'inci ay) ve 36'ıncı haftada (9'uncu ay) olmak üzere yapılmalıdır.

Gebelik sayısı ne olursa olsun, doğum mutlaka bir sağlık kuruluşunda gerçekleştirilmelidir. Ancak zorunlu hallerde sağlık personeli yardımı ile evde gerçekleştirilebilir.

Doğumun ertesi günü anne mutlaka görülmeli ve bir komplikasyon olup olmadığı araştırılmalıdır.

Lohusalık döneminde (6 hafta ya da 42 gün) anne, en az iki kez daha izlenmelidir. Bu ziyaretlerde bebek de izlenmelidir.

Ana sağlığı hizmetleri Form 005 (Gebe-Lohusa İzleme Fişi) ile takip edilmelidir.

Bebek-çocuk sağlığı hizmetleri

Madde 8- Bir bebeğin anne rahminden başlayıp okula gidinceye kadar altı yıl boyunca izlenmesi, onun bedenen, ruhen ve sosyal yönden sağlıklı bir insan olması için gereklidir.

Bebek,

- doğumdan sonraki ilk 48 saat içinde bir kez,
- 15'inci günde bir defa,
- 41' inci günde bir defa,
- 2-12 aylar arasında 2,3,4,6,9 ve 12'nci aylarda izlenir.

Çocuk,

- 1-3 yaş arasında 6 ay ara ile,
- 4-6 yaşları arasında 1 yıl ara ile izlenir.

Bebek-Çocuk sağlığı hizmetleri Form 006 (Bebek ve Çocuk İzleme Fişi) ile takip edilmelidir.

Bağışıklama hizmetleri

Madde 9- Aşı uygulamaları, Bakanlıkça gönderilen en son aşı genelgesi esaslarına uyularak yapılır.

Bulaşıcı hastalıklarla mücadele hizmetleri

Madde 10- Bulaşıcı hastalıkların önlenmesi, tanısı ve tedavisi, kayıt bildirim, kontrolü, daha önce var olduğu tespit edilen veya mevcut olan salgınların ihbarı ile ilgili hizmetler yürütülür.

Kronik hastalıklarla mücadele hizmetleri

Madde 11- Toplum sağlığı açısından önemli olan kronik hastalıklar ile ilgili koruyucu ve tedavi edici hizmetler verilir. Gerektiğinde uygun sağlık kuruluşlarına sevk yapılır.

Okul sağlığı hizmetleri

Madde 12- Okul ve çevresinde sağlığı olumsuz olarak etkileyen her türlü etmenin denetimi ile okulda çalışanların ve öğrencilerin sağlıklarının en üst düzeye çıkartılması çalışmalarını kapsar.

Yaşlı sağlığı hizmetleri

Madde 13- Gezici sağlık hizmeti ekibi 65 yaş ve üstü kişileri tespit etmeli, yılda en az iki kez genel fizik muayeneden geçirmelidir. Bununla birlikte herhangi bir kronik hastalığı olanların hastalığın türüne göre belli aralıklarla izlenmesi yapılabilir.

Toplum beslenmesi hizmetleri

Madde 14- Yetersiz ve dengesiz beslenmenin bir çok hastalığa zemin hazırlaması nedeniyle, kişilerin dolayısıyla toplumun beslenme düzeyinin iyileştirilmesi çalışmalarını kapsar.

Üreme sağlığı ve aile planlaması hizmetleri

Madde 15- Aile planlaması, ailelerin istedikleri zaman ve sağlık, eğitim gibi sosyo-ekonomik şartlarını da göz önünde bulundurarak sahip olmak istedikleri çocuk sayısına karar vermeleridir.

Tanı ve tedavi hizmetleri

Madde 16- Gezici sağlık hizmetlerinin yürütülmesinde asıl olan koruyucu sağlık hizmetlerinin verilmesidir. Özellikle riskli gruplar için olmak üzere gerekli hallerde tanı ve birinci basamak tedavi hizmetleri de verilebilir.

Halkın sağlık eğitimi

Madde 17- Toplum sağlığının korunması ve geliştirilmesi amacıyla sağlık eğitimi çalışmaları yapılır.

Çevre sağlığı hizmetleri

Madde 18- Bu hizmetler başlıca içme ve kullanma sularının kontrolü, konut sağlığı, çöp ve atıkların, gübreliklerin ve tuvaletlerin kontrolü ve iyileştirilmesi, yörenin özelliğine göre çevresel risklerin değerlendirilmesi ve buna yönelik iyileştirme çalışmaları ile halkın eğitimi çalışmalarıdır.

Gezici sağlık hizmetleri sunumunda çalışanların görevleri

Madde 19- Gezici ekipte, hekim, ebe, hemşire, sağlık memuru ve çevre sağlığı teknisyeni görev alır. Verilecek hizmetin özelliğine ve personel durumuna göre kimlerin ekipte bulunacağına karar verilir. Gerekli durumlarda diğer personel de bu ekibe dahil edilebilir (diş tabibi, laboratuvar teknisyeni vb.).

Tabibin görevleri

Madde 20- Tabibin görevleri şunlardır:

- Hizmeti planlamak, uygulamak ve denetlemek,
- Bölgesinin sağlık ölçütlerini değerlendirmek ve buna göre sorunları ve öncelikleri tespit etmek,
- Madde 6'da belirtilen gezici sağlık hizmetleri kapsamında verilen hizmetleri yürütmek.
- Hizmet ile ilgili verilen diğer görevleri yapmak.

Hemşirenin görevleri

Madde 21-Hemşirenin görevleri şunlardır:

- Bölgenin sağlık ölçütlerini değerlendirmek ve buna göre sorunları ve öncelikleri tespit etmek,

- b) Evlilik öncesi ve evlilikte üreme sağlığı hizmetleri ile ilgili danışmanlık hizmetlerini yürütmek, gerekli uygulamaları yapmak,
- c) Enjeksiyon ve pansuman hizmetlerini yürütmek,
- d) Görevi ile ilgili istatistik kayıtları ve formları tutmak,
- e) Tıbbi alet, malzeme ve cihazların hizmete hazır bulundurulması, usulüne uygun kullanılması ve korunmasını takip ve kontrol etmek,
- f) Halk eğitimi materyalleri ihtiyacını belirlemek, temin edilmesini ve kullanılmasını sağlamak,
- g) Madde 6'da belirtilen gezici sağlık hizmetleri kapsamında verilen hizmetleri yürütmek,
- h) Hizmet ile ilgili verilen diğer görevleri yapmak.

Ebenin görevleri

Madde 22 -Ebenin görevleri şunlardır:

- a) Bölgenin sağlık ölçütlerini değerlendirmek ve buna göre sorunları ve öncelikleri tespit etmek,
- b) Evlilik öncesi ve evlilikte üreme sağlığı hizmetleri ile ilgili danışmanlık hizmetlerini yürütmek, gerekli uygulamaları yapmak,
- c) Doğum öncesi bakım ve izlemi yapmak, gebelik tanısını koymak, takibini yapmak, riskli gebelikleri erken dönemde tespit etmek ve gerekli birimlere sevk etmek,
- d) Doğumların sağlık kuruluşunda yaptırılması esas olup, zorunlu hallerde evde doğum sırasında gerekli bakım ve izlemi yapmak, doğumu uygun şekilde yaptırmak, gerekiyorsa epizyotomi yapmak, riskli durumları değerlendirmek ve sevkine karar vermek,
- e) Doğum sonrası bakım ve izlemi yapmak,
- f) 0-6 yaş grubu çocukların bakım ve izlemini yapmak,
- g) Ev ziyaretleri yaparak gebe ve bebekleri tespit etmek, düzenli aralıklarla ziyaret etmek ve izlemek,
- h) Tıbbi alet, malzeme ve cihazların hizmete hazır bulundurulması, usulüne uygun kullanılması ve korunmasını takip ve kontrol etmek,
- i) Enjeksiyon ve pansuman hizmetlerini yürütmek,
- j) Görevi ile ilgili kayıt ve formları tutmak,
- k) Madde 6'da belirtilen gezici sağlık hizmetleri kapsamında verilen hizmetleri yürütmek,
- l) Hizmet ile ilgili verilen diğer görevleri yapmak.

Sağlık memurunun görevleri

Madde 23 - Sağlık memurunun görevleri şunlardır:

- a) Bölgenin sağlık ölçütlerini değerlendirmek ve buna göre sorunları ve öncelikleri tespit etmek,
- b) Enjeksiyon ve pansuman hizmetlerini yürütmek,
- c) Görevi ile ilgili istatistik kayıtları ve formları tutmak,
- d) Tıbbi alet, malzeme ve cihazların hizmete hazır bulundurulması, usulüne uygun kullanılması ve korunmasını takip ve kontrol etmek,
- e) Halk eğitimi materyalleri ihtiyacını belirlemek, temin edilmesini ve kullanılmasını sağlamak,

- f) Madde 6'da belirtilen gezici sağlık hizmetleri kapsamında verilen hizmetleri yürütmek,
- g) Hizmet ile ilgili verilen diğer görevleri yapmak.

evre sağlığı teknisyeninin görevleri

Madde 24 -evre sağlığı teknisyeninin görevleri Şunlardır:

- a) Her türlü içme ve kullanma sularının sağlıklı olup olmadıklarının kontrolünü yapmak, numune alarak ilgili birime göndermek, kirli suların ıslahı için gerekli önlemleri aldirmek, suları dezenfekte ederek bakiye klor tespiti yapmak,
- b) Umumi yerler, konutlar, iŐ yerleri ve okulların sağlık Şartlarının uygun olup olmadığını denetlemek; sağlığa zararlı hususların düzeltilmesi amacıyla ilgililere bilgi vermek ve sonuçlarını izlemek,
- c) Gıda kontrol hizmetlerinin uygulanmasını denetlemek,
- d) Kanalizasyon sistemi bulunmayan yerlerde yapılacak fosseptik çukurların yerini ve vasıflarını tespit etmek,
- e) Toprağı ve suyu kirletici faktörlere karŐı gerekli önlemlerin alınmasını sağlamak,
- f) Enfeksiyon hastalıklarının kaynağını bulma ve koruyucu tedbirleri alma yönünden epidemiyolojik araŐtırmalar yapmak,
- g) Görevi ile ilgili kayıtları ve formları tutmak,
- h) Tıbbi alet, malzeme ve cihazların hizmete hazır bulundurulması, usulüne uygun kullanılması ve korunmasını takip ve kontrol etmek,
- i) Hizmet ile ilgili verilen diğer görevleri yapmak.

Araç-gereç ve malzeme

Madde 25- Gezici hizmetlerin uygulanmasında kullanılan araçta asgari olarak bulundurulması gereken malzemeler Şunlardır:

- a) Tansiyon aleti ve steteskop
- b) Baskl
- c) Diagnostik set (otoskop, oftalmoskop)
- d) Temel tıbbi malzeme (yanık sargısı, bandaj, steril ve steril olmayan sargı bezi, steril kompres, elastik bandaj, flaster, temizleme bezi, gaz tampon gibi)
- e) Ebe antası
- f) AŞı nakil kabı, aŐılar ve gerekli bağışıklama malzemeleri
- g) Enjektör, enjektör güvenli atık kutusu
- h) Numune kabı
- i) Formlar
- j) Diğer malzemeler

Akaryakıt: Bakanlık tarafından illere gönderilen ödenekten karŐılanır. Ayrıca döner sermaye gelirlerinden de yararlanır.

Gezici görev yolluğu: Bakanlık tarafından illere gönderilen ödenekten karŐılanır.

Kayıt-bildirim

Madde 26- Gezici hizmet sunumunda birinci basamak sağlık hizmetlerinin sunumunda halen kullanılmakta olan temel kayıt ve bildirim formları kullanılır.

Gezici hizmet sunumunda kullanılan temel kayıt formları:

1. Form 001 Ev Halkı Tespit Fişii
2. Form 004 Kişisel Sağlık Fişii
3. Form 005 Gebe-Lohusa İzleme Fişii
4. Form 006 Bebek ve Çocuk İzleme Fişii
5. Form 012/A 0-4 Yaş (0-59 ay) Aşii Kayıt Fişii
6. Form 012/B 5 Yaş Üzeri Aşii Kayıt Fişii
7. Form 016 Bildirimi Zorunlu Hastalıklar Tespit Fişii
8. Form 018/B Parazit Hastalıklarının İstatistik Formu
9. 15-49 Yaş Kadın İzleme Fişii

Yürürlük

Madde 27- Bu yönerge, Bakan Onayını müteakip yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 28- Bu yönerge hükümlerini Sağlık Bakanı yürütür.